

หลักการสร้างตำไทย

ชุดการสอนฝึกทักษะ: ตีตวิเดราหะ ชุดที่ ๑
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตำมูล

โสภาวรรณ บัวงาม

โรงเรียนสุรศักดิ์วิทยาคม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๘

คำนำ

ชุดการสอนฝึกทักษะคิดวิเคราะห์ชุดที่ ๑ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เรื่อง คำมูล จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้จัดทำชุดการสอนฝึกทักษะคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของมาซาร์โน (Marzano) ประกอบด้วยทักษะการคิด ๕ ประการ ได้แก่ ทักษะการจำแนก ทักษะการจัดหมวดหมู่ ทักษะการเชื่อมโยง ทักษะการสรุปความ และการประยุกต์ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ชุดการสอนฝึกทักษะคิดวิเคราะห์ชุดนี้ จะมีส่วนช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานและได้สาระความรู้ ชุดการสอนฝึกทักษะคิดวิเคราะห์นี้จะเป็นแนวทางและประโยชน์ต่อผู้ที่นำไปใช้

โสภาวรรณ บัวงาม

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
เอกสารสำหรับนักเรียนชุดการสอนฝึกคิดวิเคราะห์ชุดที่ ๑ เรื่อง คำมูล	
คำแนะนำสำหรับนักเรียน.....	๑
แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน.....	๒
บทร้อยกรองช่วยจำ.....	๕
บัตรคำสั่งชั่วโมงที่ ๑.....	๖
บัตรความรู้ที่ ๑.....	๗
แบบฝึกหัดที่ ๑.....	๘
แผนผังคำมูล.....	๙
บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๑.....	๑๐
บัตรคำสั่งชั่วโมงที่ ๒.....	๑๒
เพลงคำมูล.....	๑๓
บัตรเกมชื้อดอกไม้.....	๑๔
แบบฝึกหัดที่ ๒.....	๑๖
บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๒.....	๑๗
บัตรคำสั่งชั่วโมงที่ ๓.....	๑๘
บัตรเกมส่งฟุตบอล บอกคำมูล.....	๑๙
แบบฝึกหัดที่ ๓.....	๒๑
บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๓.....	๒๒
บัตรคำสั่งชั่วโมงที่ ๔.....	๒๓
บัตรความรู้ที่ ๒.....	๒๔
แบบฝึกหัดที่ ๔.....	๒๕
บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๔.....	๒๖
บัตรคำสั่งชั่วโมงที่ ๕.....	๒๗
แบบฝึกหัดที่ ๕.....	๒๘
บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๕.....	๒๙
แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียน.....	๓๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บัตรเฉลยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์	
ก่อนเรียน-หลังเรียน.....	๓๓
หนังสืออ้างอิง.....	๓๔
ตัวอย่างผลงานนักเรียน.....	๓๕

เผยแพร่บนเว็บไซต์
www.kroobannok.com

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

ชุดการสอนฝึกทักษะคิดวิเคราะห์ชุดที่ ๑

วิชา ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง คำมูล

เวลา ๕ ชั่วโมง

๑. ชุดการเรียนรู้นี้ใช้เวลา ๕ ชั่วโมง
๒. จุดประสงค์บทเรียน เมื่อนักเรียนเรียนจบบทเรียนนี้แล้วนักเรียนสามารถ
 - ๒.๑ บอกความหมายของคำมูลได้
 - ๒.๒ อธิบายลักษณะและชนิดของคำมูลพร้อมยกตัวอย่างประกอบได้
 - ๒.๓ บอกความแตกต่างระหว่างลักษณะคำมูลกับคำรูปลักษณะอื่น ๆ ได้
๓. กิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติ มีดังนี้
 - ๓.๑ ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
 - ๓.๒ ศึกษาคู่มือสำหรับนักเรียนอย่างละเอียด
 - ๓.๓ ศึกษาบัตรคำสั่งและปฏิบัติตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในบัตรคำสั่งอย่างเคร่งครัด
 - ๓.๕ ทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนเมื่อเรียนจบ

ชุดการสอน

แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน เรื่อง คำมูล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวและกาเครื่องหมาย X ลงใน
กระดาษคำตอบ

จุดประสงค์ที่ ๑ มีความรู้ความเข้าใจลักษณะชนิดของคำมูล อธิบายและยกตัวอย่าง สามารถนำมา
รวบรวมจัดเป็นประเภท

๑. ข้อใดกล่าวถึงลักษณะคำมูลถูกต้องที่สุด
 - ก. คำหนึ่งพยางค์ที่มีความหมาย
 - ข. คำหนึ่งพยางค์ที่ไม่มี ความหมาย
 - ค. คำหนึ่งพยางค์หรือหลายพยางค์ที่มีความหมาย
 - ง. คำหนึ่งพยางค์หรือหลายพยางค์ที่ไม่มี ความหมาย
๒. ข้อใดเป็นคำมูลทุกคำ
 - ก. หมอฟัน เขตแดน ฟีน้อง
 - ข. กะทัดรัด จะละเมียด มะละกอ
 - ค. ขนมครก ไมตรี จิตใจ
 - ง. น้ำใจ กันสาด ถุงมือ
๓. คำมูลในข้อใดที่ไม่อ่านออกเสียง ๓ พยางค์ทุกคำ
 - ก. มะละกอ คอมพิวเตอร์ จะละเมียด
 - ข. มารดา สลาตัน ออกซิเจน
 - ค. ด้อยติวิด ปะการัง กิโลเมตร
 - ง. จะเข้ อะลูมิเนียม คะยั้นกะยอ
๔. คำมูลข้อใดมีพยางค์ต่างจากข้ออื่น
 - ก. นิตยา
 - ข. อาจารย์
 - ค. จัตุ
 - ง. อัคนี

๕. ข้อใดมีคำมูลมากที่สุด
- ก. เห็นเด่นชัดงามสง่าน่าเลื่อมใส
 - ข. ธงขาวแดงโบกพลิ้วปลิวสะบัด
 - ค. สถาบันยิ่งใหญ่นี้คือสุรศักดิ์วิทยาคม
 - ง. แหล่งความรู้รวมความรักรวมน้ำใจ
๖. ข้อใดไม่ใช่คำมูล
- ก. สะดวก สบาย สะพาน
 - ข. ขนมน กระทะ กะทิ
 - ค. ชะลูด ช่อม ชโลม
 - ง. พ่อครัว พ่อบ้าน พ่อเมือง
๗. ข้อใดมีลักษณะเหมือนคำมูลคำว่า “การะเกด”
- ก. กำมะหยี่
 - ข. แปรงสีฟัน
 - ค. ร่มชูชีพ
 - ง. หนังสือพิมพ์
๘. คำที่ขีดเส้นใต้ข้อใดไม่ใช่คำมูล
- ก. งมเข็มในมหาสมุทร
 - ข. ดาเป็นลับประรด
 - ค. ค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำ
 - ง. กระดิ่งฆานไฟ
๙. “เขาสวมเสื้อขาดกระรุ่งกระริ่ง” คำที่พิมพ์ตัวเอนมีกี่พยางค์
- ก. ๕ พยางค์
 - ข. ๔ พยางค์
 - ค. ๓ พยางค์
 - ง. ๒ พยางค์
๑๐. คำมูลแบ่งออกเป็นกี่ชนิด
- ก. ๕ ชนิด
 - ข. ๔ ชนิด
 - ค. ๓ ชนิด
 - ง. ๒ ชนิด

๑๑. ข้อใดมีคำมูล ๓ พยางค์ทุกคำ
- ก. ไผท ไวโอลิน
 - ข. ซากุระ สตรอเบอร์รี่
 - ค. ไมโครเวฟ ไฮโดรเจน
 - ง. มะงุมมะงาหรา มะเดही
๑๒. “บทกวีนี้เป็นบทประพันธ์ของกวีร่วมสมัยซึ่งมีวิธีการนำเสนอแปลกไปจากบทกวีสดุดีอื่นๆ ของไทย” จากข้อความนี้มีคำมูลหลายพยางค์กี่คำ (ไม่นับคำซ้ำ)
- ก. ๔ คำ
 - ข. ๕ คำ
 - ค. ๖ คำ
 - ง. ๗ คำ
๑๓. คำในข้อใดเป็นคำมูลทุกคำ
- ก. ปิ่นโต ค่านา วารี
 - ข. ญี่ปุ่น ลงกา ปรรรก
 - ค. ยี่เข่ง ลงเอย โอฟาร
 - ง. เบบาง ปราศรัย อินทรีย์
๑๔. คำในข้อใดไม่ใช่คำมูลทั้ง ๒ คำ
- ก. หนังสือ ไฟฟ้า
 - ข. นารี สระระแห่น
 - ค. แม่พิมพ์ พจนานุกรม
 - ง. แดงโม น้อยหน้า
๑๕. ข้อใดเป็นคำมูลที่เป็นคำไทยแท้ทุกคำ
- ก. มะพร้าว ตะขบ ตะปู
 - ข. กุยเฮง ชินแส เอี่ยมจิ้น
 - ค. บุหรง บุหลิน สะดาหมัน
 - ง. นัคดา จรียา สัมพันธ์

บทร้อยกรองช่วยจำ

ผู้แต่ง โสภาวรรณ บั้วงาม

การสร้างคำในภาษาไทย

หนูจำใจใส่ใจ
ศึกษาให้ถ้วนถี่

คำมูลคือคำเดิม
คำซ้อนซ้อนความนัย

สร้างคำใหม่หลายวิธี

คำเหล่านี้ในภาษาไทย

ประสมเพิ่มความหมายใหม่

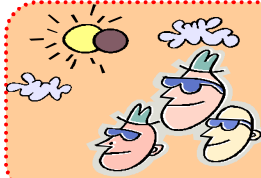
คำซ้ำใช้ไม่ยมกแทน

บัตรคำสั่งชั่วโมงที่ ๑

๑. นักเรียนศึกษาบัตรความรู้ที่ ๑ เรื่อง คำมูล
๒. นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ ๑ เรื่อง ศึกษาคำมูลเพิ่มพูนความรู้
๓. นักเรียนตรวจคำตอบจากบัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๑
๔. นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ ๒ เรื่อง แขนงคำมูล
๕. นักเรียนตรวจคำตอบจากบัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๒

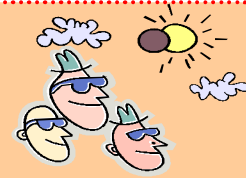
หนู...หนู ตั้งใจอ่าน
และทำตามนะคะ

บัตรความรู้ที่ ๑

เรื่อง คำมูล

คำดั้งเดิมในภาษาต่าง ๆ ที่มีใช้ในภาษาไทย เป็นคำเดี่ยวโดด ๆ มีความหมายในตัวเอง ซึ่งเจ้าของภาษาคิดขึ้นเองหรือยืมมาจากภาษาอื่น คำดั้งเดิมซึ่งเป็นคำเดี่ยวโดด ๆ มีความหมายในตัวเอง เรียกว่า คำมูล

คำมูลอาจเป็นคำพยางค์เดี่ยวหรือหลายพยางค์ เป็นคำไทยแท้หรือยืมมาจากภาษาอื่น บางคำสามารถแยกเป็นคำประสมได้ เช่น กว๊ายเดี่ยว แยกเป็น กว๊าย (แป้ง) + เตี้ยว (เส้น) แปลว่า “เส้นแป้ง” แต่เมื่อยืมมาใช้ในภาษาไทยต้องนับเป็นคำมูล แต่ถ้าเป็นภาษาบาลีสันสกฤต ถ้าคำนั้นแยกศัพท์เป็นสมาสได้ ต้องนับเป็นคำสมาส เช่น ธนาคาร (ชน+อาคาร) วชิราวุธ (วชิร+อาวุธ) วิทยาคม (วิทย+อาคม) ธรรมชาติ (ธรรม+ชาติ) กิจกรรม (กิจ+กรรม)

คำมูลหลายพยางค์อาจประกอบด้วยพยางค์ที่ไม่มี ความหมายหรือมีความหมายทั้งหมดหรืออาจประกอบด้วยพยางค์ที่มีความหมายกับพยางค์ที่ไม่มี ความหมาย

ตัวอย่างคำมูล

แม่	บุญ	มารดา	ต้อยติวิด	โกโรโกโส
ปาก	ฤทธิ์	อาจารย์	จะละเมียด	คาราโอเกะ
ไฟ	ศาสตร์	ทัพพี	สลาดัน	กระตือรือร้น
ช้อน	คาม	สะตวก	มะละกอ	กะลาสี

แบบฝึกหัดที่ ๑

เรื่อง ศึกษาคำมูลเพิ่มพูนความรู้

คำชี้แจง ให้นักเรียนสังเกตคำมูลที่ซ่อนตามต้นไม้แต่ละคำและนำมาพิจารณาตามแผนผังที่แสดงลักษณะคำมูล แล้วบันทึกในตาราง้าให้ครบถ้วนและถูกต้อง

ภาพ โสภารรณ บั้วงาม

บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๑
เรื่อง ศึกษาคำมูลเพิ่มพูนความรู้

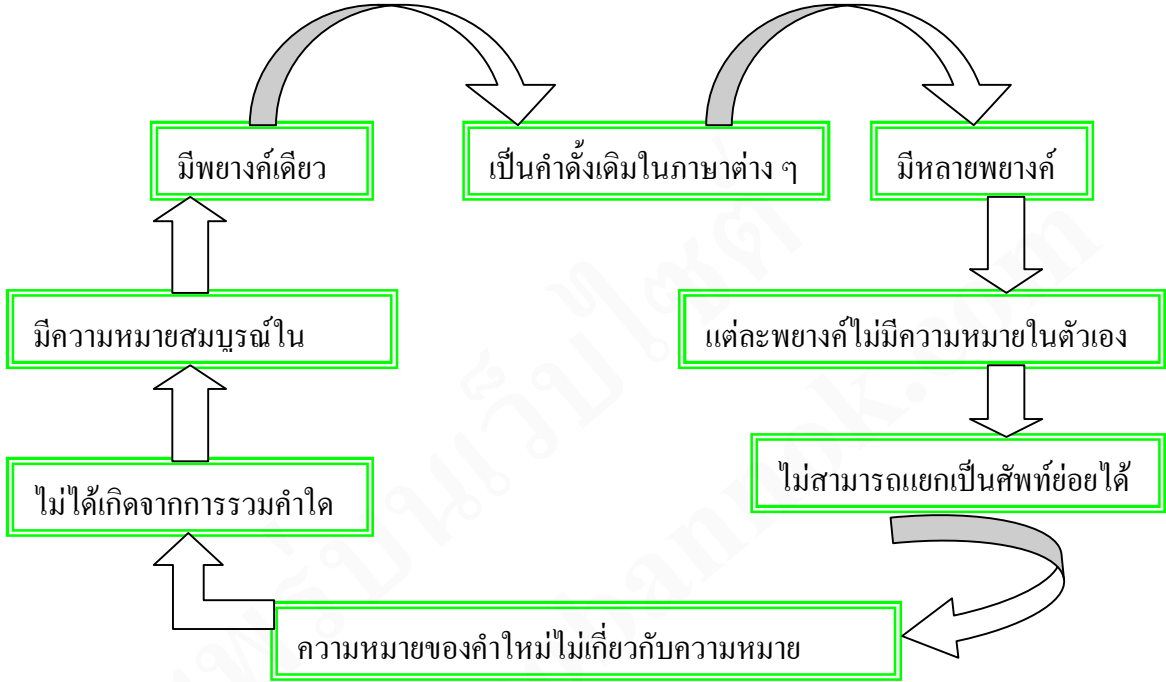
คำชี้แจง ให้นักเรียนสังเกตคำมูลที่ซ่อนตามต้นไม้แต่ละคำและนำมาพิจารณาตามแผนผังที่แสดงลักษณะคำมูล แล้วบันทึกในตะกร้าให้ครบถ้วนและถูกต้อง

ภาพ โสภารรณ บั้วงาม

แบบฝึกหัดที่ ๒
เรื่อง แผนผังคำมูล

คำมูล

ที่มา : <http://matade.net/thai/bb1.pdf>, ๒๕๕๐, หน้า ๑

สรุป คำมูล คือ

.....

.....

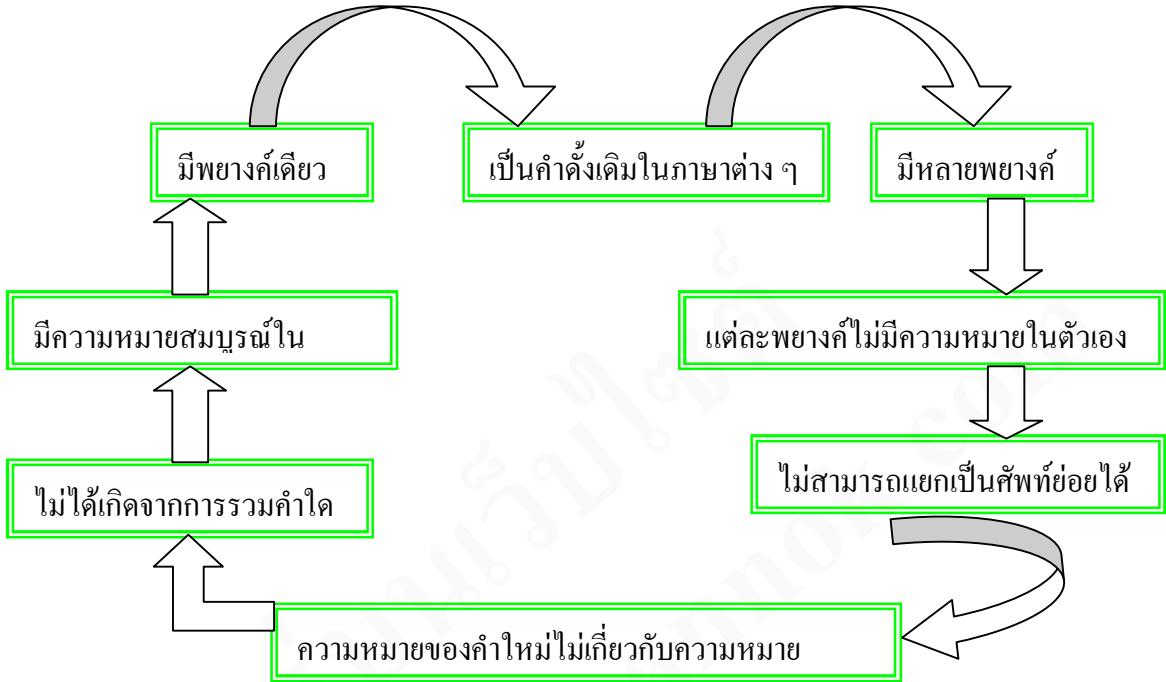
.....

.....

บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๒
เรื่อง แผนผังคำมูล

คำมูล

ที่มา : <http://matade.net/thai/bb1.pdf>, ๒๕๕๐, หน้า ๑

สรุป คำมูล คือ คำดั้งเดิมในภาษาต่าง ๆ ที่มีใช้ในภาษาไทย เป็นคำเดี่ยวโดด ๆ มีความหมายในตัวเอง ซึ่งเจ้าของภาษาคิดขึ้นเองหรือยืมมาจากภาษาอื่น คำดั้งเดิมซึ่งเป็นคำเดี่ยวโดด ๆ มีความหมายในตัวเอง คำมูลอาจเป็นคำพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์

บัตรคำสั่งชั่วโมงที่ ๒

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่มละความสามารถ กลุ่มละ ๕ คน
๒. สมาชิกในแต่ละกลุ่มศึกษาวิธีการเล่นเกม “ซื่อดอกไม้”
๓. สมาชิกกลุ่มที่ครูกำหนดให้เป็นกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ เล่นเกม “ซื่อดอกไม้” ส่วนสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ เป็นผู้ชม
๔. นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายว่า ซื่อดอกไม้ที่กลุ่มที่ ๑ กำหนดไว้นั้น แต่ละชนิดมีกี่พยางค์ อะไรบ้าง
๕. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำแบบฝึกหัดที่ ๓ เรื่อง รู้จักรักษ์คำมูล แล้วตรวจแบบฝึกหัดโดยไม่ดูเฉลยก่อน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
๖. นักเรียนร้องเพลงคำมูลร่วมกัน

เล่นเกม...ฝึกการเป็นผู้นำ
และผู้ตาม อย่าทะเลาะกัน
นะคะ

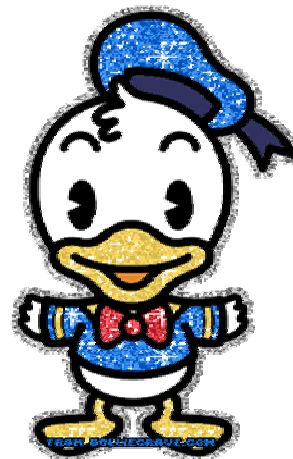
เพลง คำมูล

คำร้อง โสภารรณ บั้วงาม

ทำนอง เพลงลอยกระทง

คำมูลมีสองชนิด
พยางค์เดียวอย่าเอาไปปน (ซ้ำ)
พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา อ่า
พี่ เพื่อน ลุง หลาน น้อง นาง
แยกย่อยจากกันไม่ได้
คำเทศ จิน แจก บาลี

อย่าจำผิดใช้กันสับสน
จะงุนงงกับคำหลายพยางค์
อีก น้ำ ป่า นำ ไปเอ่ยอ้าง
ถ้าหลายพยางค์ต้องจำให้ดี
ไม่มีความหมายจำให้ถ้วนถี่
จดจำให้ดีคำมูลในภาษาไทย (ซ้ำ)

บัตรเกม “ซื้อดอกไม้”

จุดมุ่งหมายของการเล่นเกม

๑. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจลักษณะของคำมูลพยางค์เดียวกับคำมูลหลายพยางค์
๒. เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
๓. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์
๔. เพื่อส่งเสริมความสามัคคีการทำงานเป็นกลุ่ม

สื่อและอุปกรณ์

ตะกร้า ๑ ใบ

วิธีการเล่น

๑. นักเรียนกลุ่มที่ ๑ เป็นผู้ขายดอกไม้ กลุ่มที่ ๒ เป็นผู้ซื้อดอกไม้ สำหรับกลุ่มอื่น ๆ เป็นผู้ชม

๒. นักเรียนที่เป็นผู้ขายตั้งชื่อดอกไม้คนละ ๑ ชนิด โดยไม่ให้ผู้ซื้อทราบชื่อของดอกไม้ที่กำหนดไว้ เมื่อตั้งชื่อดอกไม้เรียบร้อยแล้ว ให้ผู้ซื้อไปซื้อดอกไม้โดยสนทนาโต้ตอบกันระหว่างคนขายกับคนซื้อดังนี้

คนซื้อ	“ก๊อก ก๊อก ก๊อก”	คนขาย	“มาทำไม”
คนซื้อ	“มาซื้อดอกไม้”	คนขาย	“ดอกอะไร”
คนซื้อ	“.....เอ๋ยซื้อดอกไม้.....”		

๓. นักเรียนที่เป็นผู้ซื้อต้องทายชื่อดอกไม้ไปเรื่อย ๆ ถ้าไม่ตรงกับชื่อที่ผู้ขายกำหนดไว้ นักเรียนที่เป็นผู้ขายจะตอบว่า “ไม่มี” แต่ถ้าผู้ซื้อทายชื่อดอกไม้ตรงกับชื่อดอกไม้ที่ผู้ขายกำหนดไว้ ผู้ขายที่กำหนดชื่อดอกไม้ชนิดนั้น ต้องรีบวิ่งหนีออกจากวง และผู้ซื้อจะเป็นผู้วิ่งไล่จับ เมื่อจับตัวได้เกมจึงยุติ

๔. นักเรียนที่เป็นผู้ขายดอกไม้เฉลยชื่อดอกไม้ที่ตนเองตั้งไว้ว่ามีชื่อดอกอะไรบ้าง

๕. นักเรียนทั้งหมดช่วยกันตอบว่า ชื่อดอกไม้ที่กลุ่มที่ ๑ กำหนดไว้นั้น แต่ละชนิดมีกี่พยางค์

วิธีการประเมินผล

- สังเกตความซื่อสัตย์
- การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
- การมีภาวะการณืเป็นผู้นำ

แบบฝึกหัดที่ ๓
เรื่อง รู้จักรักษาคำมูล

คำชี้แจง มะปรางจัดสวนดอกทานตะวัน และตั้งชื่อดอกทานตะวันไว้เป็นคำมูล นักเรียนช่วยเติมชื่อดอกทานตะวันด้วยคำมูลแต่ละชนิดตามที่มะปรางเริ่มไว้แต่ละแถวด้วยนะจ๊ะ

พายุ งาม กะลาตี บุญ อูธิ ไมโครโฟน ปะการัง
ลม สลาตัน นาที กะละแม น้อง กะที ปัญญา ทัพพี

ภาพ โสภารรณ บั้วงาม

เมื่อเติมคำเสร็จแล้วให้เขียนเล่าเรื่องมะปรางจัดสวนโดยนำคำทั้งหมดมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

.....

.....

.....

.....

.....

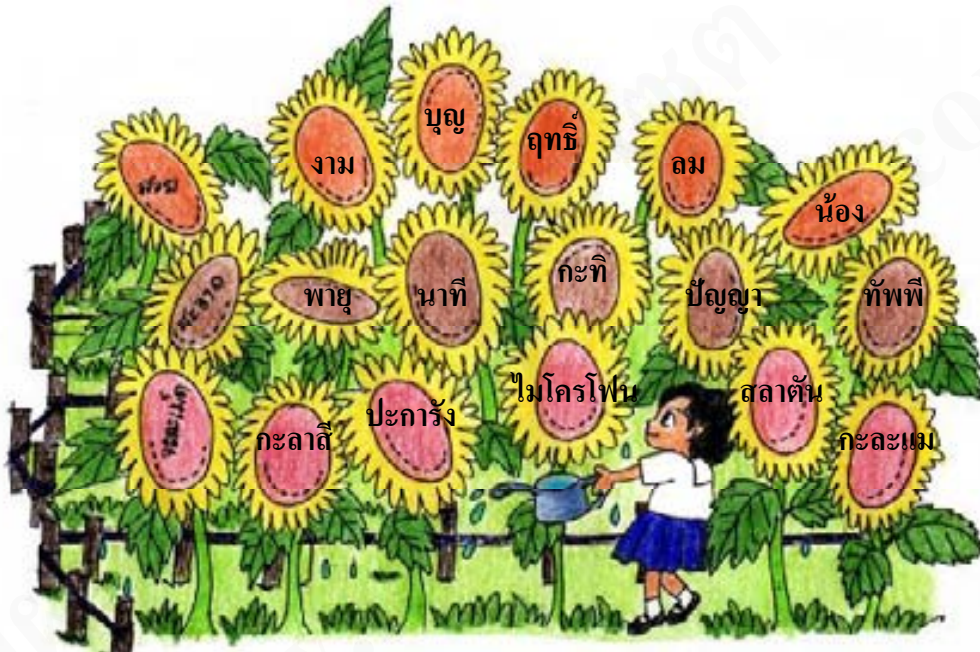
.....

บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๒

เรื่อง รู้จักรักษาคำมูล

คำชี้แจง มะปรางจัดสวนดอกทานตะวัน และตั้งชื่อดอกทานตะวันไว้เป็นคำมูล นักเรียนช่วยเติมชื่อดอกทานตะวันด้วยคำมูลแต่ละชนิดตามที่มะปรางเริ่มไว้แต่ละแถวด้วยนะจ๊ะ

พายุ งาม กะลาตี บุญ อูฐิ ไมโครโฟน ปะการัง
ลม สลาตัน นาที กะละแม นื่อง กะที ปัญญา ทัพพี

ภาพ โสภารรณ บั้วงาม

เมื่อเติมคำเสร็จแล้วให้เขียนเล่าเรื่องมะปรางจัดสวนโดยนำคำทั้งหมดมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

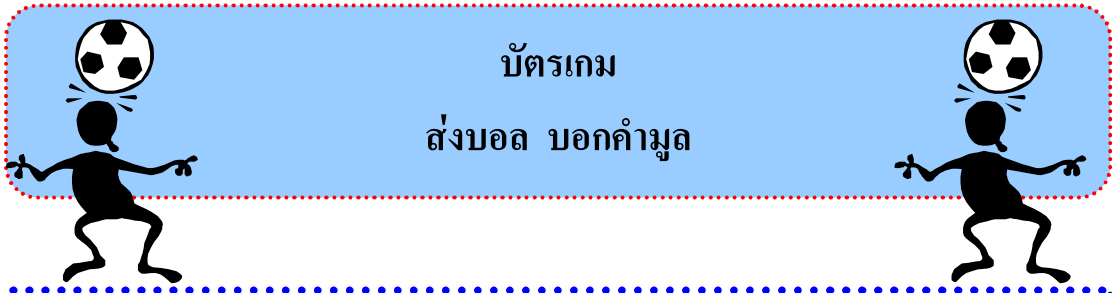
(ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอน)

บัตรคำสั่งชั่วโมงที่ ๓

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ คน (กลุ่มเดิมจากชั่วโมงที่ผ่านมา)
๒. สมาชิกในแต่ละกลุ่มศึกษาวิธีการเล่นเกม “ส่งบอล บอกคำมูล”
๓. สมาชิกกลุ่มที่ครูกำหนดให้เป็นกลุ่มที่ ๓-๖ เล่นเกม “ส่งบอล บอกคำมูล”
๔. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะคำมูลจากการเล่นเกม ว่าเป็นคำมูลชนิดใด
๕. นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ ๔ เรื่อง ฉลาดคิดพินิจคำมูล แล้วตรวจแบบฝึกหัดโดยไม่ดูเฉลยก่อน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
๖. นักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของคำมูล บันทึกลงสมุดและนำเสนอครูผู้สอน

เล่นเกม...ฝึกการเป็นผู้นำ
และผู้ตาม อย่าทะเลาะกันนะ

บัตร์เกม ส่งบอล บอกคำมูล

จุดมุ่งหมายของการเล่นเกม

๑. เพื่อให้ให้นักเรียนยกตัวอย่างคำมูลพยางค์เดียวกับคำมูลหลายพยางค์ได้
๒. เพื่อส่งเสริมการคิด ไหวพริบ
๓. เพื่อส่งเสริมความสามัคคีการทำงานเป็นกลุ่ม
๔. เพื่อสร้างภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

สื่อและอุปกรณ์

๑. ฟุตบอล ๒ ลูก
๒. นกหวีด

วิธีการเล่น

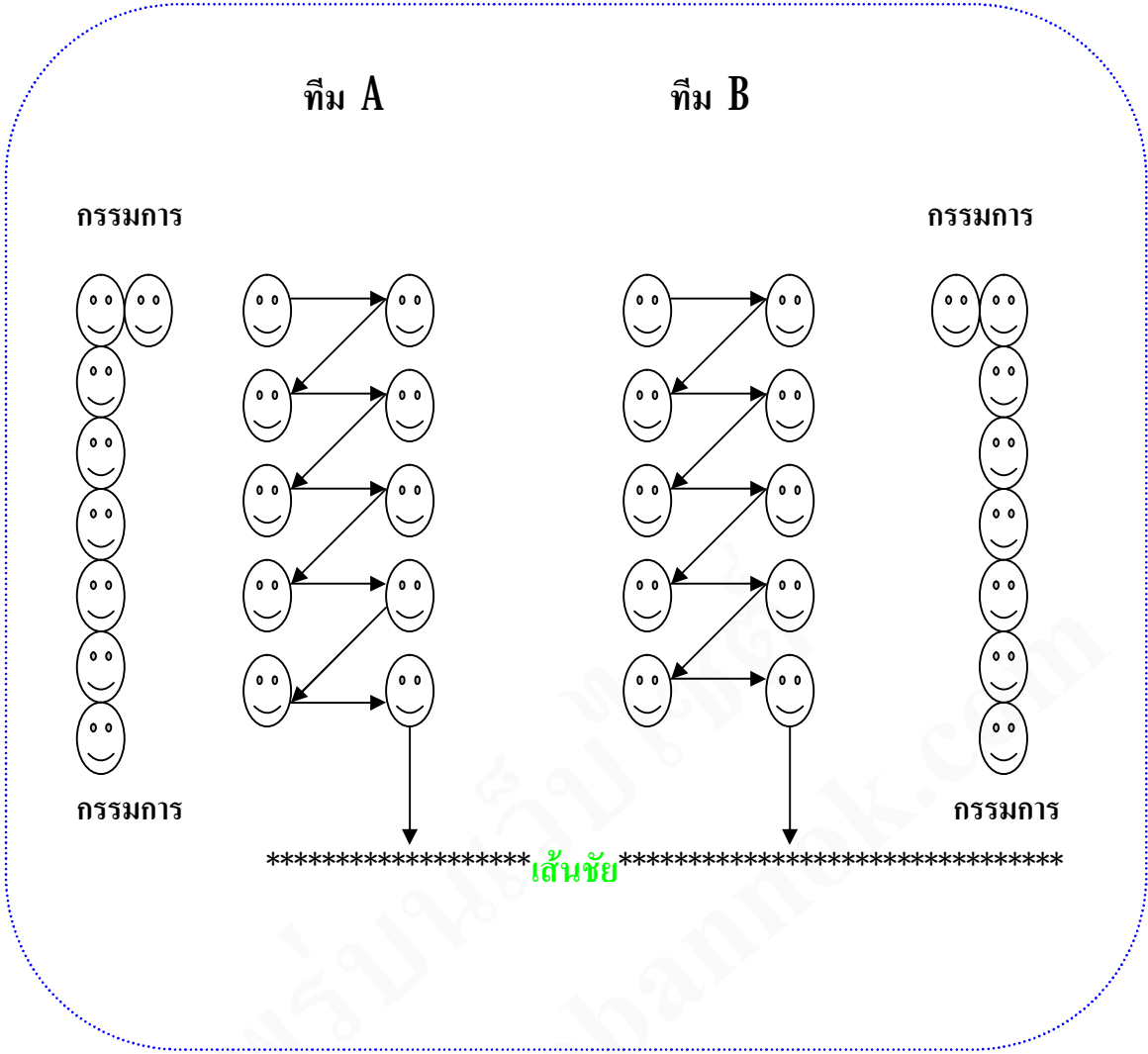
๑. ให้กลุ่มที่ ๓ และ กลุ่มที่ ๔ รวมเป็นทีม A และกลุ่มที่ ๕ และ กลุ่มที่ ๖ รวมกันเป็นทีม B (สำหรับกลุ่มที่ ๑ และ ๒ เคยเล่นเกม “ซื่อคอกไม้” แล้วต้องเปลี่ยนกลุ่มอื่นได้เล่นเกมด้วย) สมาชิกกลุ่มที่ ๓-๘ เป็นกรรมการ ตัวแทนกลุ่มที่ ๕-๑๐ กลุ่มละ ๑ คน เป็นผู้ให้สัญญาณ ส่วนสมาชิกคนอื่น ๆ เป็นผู้ชม

๒. แต่ละทีมยื่นเข้าแถวตอนลึกหันหน้าเข้าหากัน ให้คนที่ยื่นคนแรกส่งฟุตบอลให้เพื่อนในทีม และส่งฟุตบอลสลับกันเป็นพันปลา ขณะที่ส่งลูกบอลต้องบอกคำมูลพยางค์เดียวหรือคำมูลหลายพยางค์ หากทีมใดส่งฟุตบอลผิดพลาดต้องกลับมาเริ่มส่งฟุตบอลใหม่ตั้งแต่ต้น คนสุดท้ายที่รับฟุตบอลจะต้องวิ่งเข้าเส้นชัย ทีมใดถึงเส้นชัยก่อนเป็นทีมชนะ

๓. นักเรียนแต่ละกลุ่มที่เล่นเกม ช่วยกันบอกคำมูลที่ในกลุ่มของตนใช้ในการเล่นเกม ร่วมกันสนทนากับนักเรียนทั้งหมดถึงลักษณะคำมูลที่เพื่อนบอกมาของแต่ละกลุ่มนั้นเป็นคำมูลชนิดใด

วิธีการประเมินผล

- สังเกตความซื่อสัตย์
- การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
- การมีภาวะการเป็นผู้นำ-ผู้ตาม
- สังเกตความสามัคคีภายในกลุ่ม

แผนผังการเล่นเกม ส่องบอล บอกคำมูล

แบบฝึกหัดที่ ๔
เรื่อง ฉลาดคิดพินิจคำมูล

คำชี้แจง ให้นักเรียนขีดเส้นใต้ คำมูลที่เป็นคำไทยแท้และทำเครื่องหมาย () คำมูลที่มาจากภาษาอื่น นำไปเขียนตามหัวข้อที่กำหนด

ใหญ่	(ทรัพย์)	คน	เพ็ญ
อาคารรพ	เหตุ	สุทธิ	ทฤษฎ
มิตร	ช่าง	นอบ	ปราชญ์
หนาม	ไผท	งู	เสวย
ฉันท	บาป	ขมื่น	ขจี

คำมูลที่เป็นคำไทยแท้

ใหญ่.....

.....

.....

คำมูลที่มาจากภาษาอื่น

ทรัพย์.....

.....

.....

มีลักษณะสังเกตได้ดังนี้

1.....

2.....

3.....

4.....

มีลักษณะสังเกตได้ดังนี้

1.....

2.....

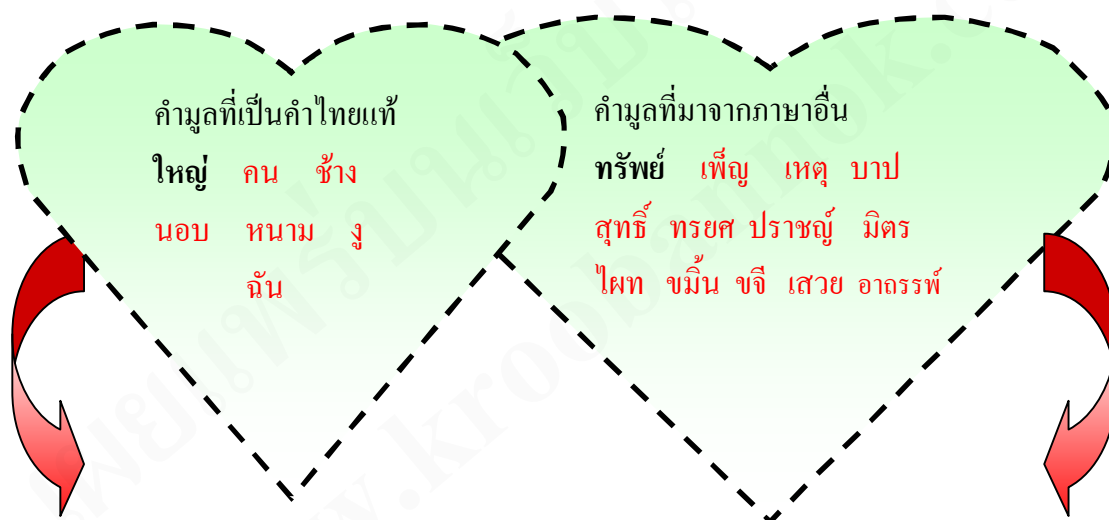
3.....

4.....

บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๔
เรื่อง ฉลาดคิดพินิจคำมูล

คำชี้แจง ให้นักเรียนขีดเส้นใต้ คำมูลที่เป็นคำไทยแท้และทำเครื่องหมาย () คำมูลที่มาจากภาษาอื่น นำไปเขียนตามหัวข้อที่กำหนด

<u>ใหญ่</u>	(ทรัพย์)	<u>คน</u>	(เพ็ญ)
(อาถรรพ์)	(เหตุ)	(สุทธิ)	(ทฤษฎ)
(มิตร)	<u>ข้าง</u>	<u>นอบ</u>	(ปราชญ์)
<u>หนาม</u>	(ไผท)	<u>งู</u>	(เสวย)
<u>มัน</u>	(บาป)	(ขมื่น)	(ขจี)

มีลักษณะสังเกตได้ดังนี้

๑. เป็นคำพยางค์เดียว
๒. ตัวสะกดตรงตามมาตรา
๓. ไม่มีตัวการันต์

มีลักษณะสังเกตได้ดังนี้

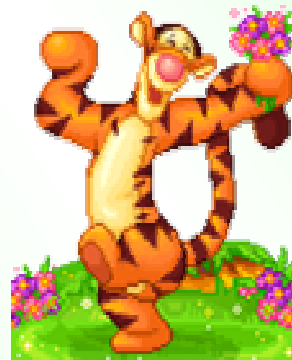
๑. เป็นคำหลายพยางค์
๒. ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา
๓. มีตัวการันต์
๔. ใช้อักษรนำ อักษรตาม

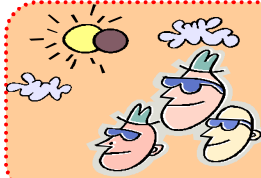
บัตรคำสั่งชั่วโมงที่ ๔

๑. นักเรียนอ่านออกเสียงบัตรความรู้ที่ ๒ เรื่อง คำมูล
๒. นักเรียนเปรียบเทียบความรู้ที่ได้จากบัตรความรู้กับสิ่งที่นักเรียนสังเกต และเขียนลงสมุดของตนเอง โดยพิจารณาว่าเป็นคำมูลหรือไม่ อย่างไร
๓. นักเรียนแต่ละคนทำแบบฝึกหัดที่ ๕ เรื่อง รู้จักคำมูลเพิ่มพูนความสนุก พร้อมทั้งตรวจแบบฝึกหัดที่ตัวเองทำเสร็จแล้ว โดยไม่ดูเฉลยก่อน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
๔. นักเรียนสรุปข้อสังเกตคำมูลที่ได้จากการศึกษาบัตรความรู้ที่ ๒ เรื่อง คำมูล บันทึกลงในสมุดของตนเองและนำเสนอครูผู้สอน

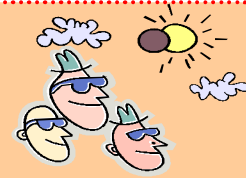
ตั้งใจทำงานส่งครู...นะ

ครับหนู ๆ

บัตรความรู้ที่ ๒ เรื่อง คำมูล

คำมูล คือคำที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่สามารถแยกพยางค์ย่อย
ออกได้ แบ่งเป็นคำมูลพยางค์เดียวกับคำมูลหลายพยางค์ เช่น

คำมูลพยางค์เดียว - หมู หมา กา ไก่ เขียว ขาว แดง ดำ ปู่ ย่า ตา ยาย

คำมูลสองพยางค์ - สะดวก สบาย ขนม กระทะ จะเข้ ชะลูด ชุ่ม ขจี

คำมูลสามพยางค์ - กะละแม กะละมัง มะละกอ จระเข้ สารระแน

คำมูลสี่พยางค์ - โกอโรโกโส ตะลิตะลาน คะยั้นคะยอ

คำมูลห้าพยางค์ - ลำมะเลเตเมา กระหึ้นกระหือรือ

ข้อสังเกต

คำมูลไม่สามารถแยกพยางค์ย่อยออกได้ เมื่อมีการแยกพยางค์จะไม่มี
ความหมาย จะมีความหมายต่อเมื่อพยางค์มารวมกัน เช่น

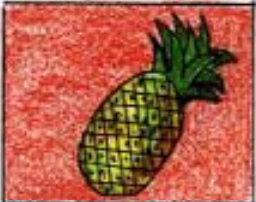

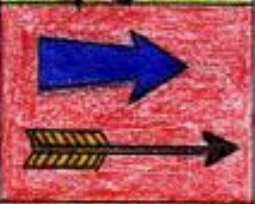

- หมูอ้วน คำนี้สามารถแยกพยางค์ได้ คือ หมู+อ้วน ดังนั้นคำนี้ไม่ใช่คำมูล
- จะละเมียด คำนี้ไม่สามารถแยกพยางค์ได้ ดังนั้นคำนี้เป็นคำมูล
- กะทิ คำนี้ไม่สามารถแยกพยางค์ได้ ดังนั้นคำนี้เป็นคำมูล
- นกหวีด คำนี้สามารถแยกพยางค์ได้ คือ นก+หวีด ดังนั้นคำนี้ไม่ใช่คำมูล
- ใจดี คำนี้สามารถแยกพยางค์ได้ คือ ใจ+ดี ดังนั้นคำนี้ไม่ใช่คำมูล

แบบฝึกหัดที่ ๕
เรื่อง รู้จักคำมูลเพิ่มพูนความสนุก

คำชี้แจง นักเรียนดูภาพแล้วเติมคำใน เพื่อพิจารณาคำนั้นสามารถแยกพยางค์ย่อยได้หรือไม่ได้ โดยกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กำหนด

ตัวอย่าง

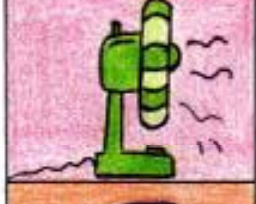

๑		<input type="text"/> <p>ได้ ☒ ไม่ได้</p>		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>
๒		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>
๓		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>
๔		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>
๕		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>
๖		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>
๗		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>
๘		<input type="text"/> <p>ได้ ☐ ไม่ได้</p>		

ภาพ โสภการรณ บั้วงาม

บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๕
เรื่อง รู้จักคำมูลเพิ่มพูนความสนุก

คำชี้แจง นักเรียนดูภาพแล้วเติมคำใน เพื่อพิจารณาคำนั้นสามารถแยกพยางค์ย่อยได้หรือไม่ได้ โดยกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กำหนด

ตัวอย่าง

๑		สับปะรด ☐ ได้ ☒ ไม่ได้ ๘		เก้าอี้ ☐ ได้ ☒ ไม่ได้
๒		นาฬิกา ☐ ได้ ☒ ไม่ได้ ๑๐		ลูกศร ☒ ได้ ☐ ไม่ได้
๓		ถุงมือ ☒ ได้ ☐ ไม่ได้ ๑๑		ตะปู ☐ ได้ ☒ ไม่ได้
๔		กระต่าย ☐ ได้ ☒ ไม่ได้ ๑๒		กระเป๋า ☐ ได้ ☒ ไม่ได้
๕		ไฟฉาย ☒ ได้ ☐ ไม่ได้ ๑๓		ไม้กวาด ☒ ได้ ☐ ไม่ได้
๖		พัดลม ☒ ได้ ☐ ไม่ได้ ๑๔		ไอศกรีม ☐ ได้ ☒ ไม่ได้
๗		ร่ม ☐ ได้ ☒ ไม่ได้ ๑๕		หัวใจ ☒ ได้ ☐ ไม่ได้
๘		แจกัน ☐ ได้ ☒ ไม่ได้		

ภาพ โสภาวรรณ บั้วงาม

บัตรคำสั่งชั่วโมงที่ ๕

๑. นักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับหัวข้อ ดังนี้
 - ๑.๑ ลักษณะของคำมูล
 - ๑.๒ ชนิดของคำมูล
 - ๑.๓ คำมูลพยางค์เดียว
 - ๑.๔ คำมูลหลายพยางค์
๒. นักเรียนสรุปผลอภิปรายลงในแบบฝึกหัดที่ ๖ เรื่อง คำมูล พร้อมทั้งตรวจแบบฝึกหัดที่ตัวเองทำเสร็จแล้ว โดยไม่ดูเฉลยก่อน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
๓. นักเรียนสรุปลักษณะสำคัญของคำมูลบันทึกลงสมุดของตนเองและนำเสนอครูผู้สอน
๔. นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนเรื่อง คำมูล ในเวลา ๑๕ นาที
๕. นักเรียนนำชุดการสอนส่งครูผู้สอน

ตั้งใจทำงานส่งครู... นะจ๊ะ
หนู ๆ

แบบฝึกหัดที่ ๖

เรื่อง คำมูล

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมคำหรือข้อความในช่องว่างให้ถูกต้อง

๑. คำมูล คือ.....
๒. คำมูลมี.....ชนิด คือ.....
๓. คำมูลที่ออกเสียงพยางค์เดียว เรียกว่า.....
๔. คำมูลที่ออกเสียงก่พยางค์ก็ได้ เรียกว่า.....
๕. ลักษณะของคำมูลที่สำคัญคือ.....
๖. “กะทัดรัด” เป็นคำมูลเพราะ.....
๗. “ถุงมือ” ไม่เป็นคำมูลเพราะ.....
๘. คำว่า “สัปดาห์” เป็นคำมูลชนิด.....เพราะ.....
๙. คำว่า “กะรุ้งกะริง” เป็นคำมูลมีพยางค์.....พยางค์เพราะ.....
๑๐. คำว่า “พลั่ว” เป็นคำมูลมีพยางค์.....พยางค์เพราะ.....

บัตรเฉลยแบบฝึกหัดที่ ๖

เรื่อง คำมูล

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมคำหรือข้อความในช่องว่างให้
ถูกต้อง

๑. คำมูล คือ **คำเดี่ยวโดด ๆ มีความหมายในตัวเอง**
๒. คำมูลมี **๒** ชนิด คือ **คำมูลพยางค์เดียวกับคำมูลหลายพยางค์**
๓. คำมูลที่ออกเสียงพยางค์เดียว เรียกว่า **คำมูลพยางค์เดียว**
๔. คำมูลที่ออกเสียงกี่พยางค์ก็ได้ เรียกว่า **คำมูลหลายพยางค์**
๕. ลักษณะของคำมูลที่สำคัญคือ **แยกพยางค์แล้วจะไม่มี ความหมายจะมี ความหมายต่อเมื่อพยางค์รวมกัน**
๖. “กะทัดรัด” เป็นคำมูลเพราะ **แยกพยางค์แล้วจะไม่มี ความหมาย**
๗. “ถุงมือ” ไม่เป็นคำมูลเพราะ **แยกพยางค์ได้**
๘. คำว่า “สัปดาห์” เป็นคำมูลชนิด **หลายพยางค์** เพราะ **ออกเสียงหลายพยางค์**
๙. คำว่า “กะรุ้งกะริง” เป็นคำมูลมีพยางค์ **๔ พยางค์** เพราะ **ออกเสียง ๔ พยางค์**
๑๐. คำว่า “พลั่ว” เป็นคำมูลมีพยางค์ **๑ พยางค์** เพราะ **ออกเสียงพยางค์เดียว**

แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียน เรื่อง คำมูล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวและกาเครื่องหมาย X ลงใน
กระดาษคำตอบ

จุดประสงค์ที่ ๑ มีความรู้ความเข้าใจลักษณะชนิดของคำมูล อธิบายและยกตัวอย่าง สามารถนำมา
รวบรวมจัดเป็นประเภท

๑. ข้อใดกล่าวถึงลักษณะคำมูลถูกต้องที่สุด
 - ก. คำหนึ่งพยางค์ที่มีความหมาย
 - ข. คำหนึ่งพยางค์ที่ไม่มี ความหมาย
 - ค. คำหนึ่งพยางค์หรือหลายพยางค์ที่มีความหมาย
 - ง. คำหนึ่งพยางค์หรือหลายพยางค์ที่ไม่มี ความหมาย
๒. ข้อใดเป็นคำมูลทุกคำ
 - ก. หมอฟัน เขตแดน ฟีน้อง
 - ข. กะทัดรัด จะละเมียด มะละกอ
 - ค. ขนมครก ไมตรี จิตใจ
 - ง. น้ำใจ กันสาด ถุงมือ
๓. คำมูลในข้อใดที่ไม่อ่านออกเสียง ๓ พยางค์ทุกคำ
 - ก. มะละกอ คอมพิวเตอร์ จะละเมียด
 - ข. มารดา สลาตัน ออกซิเจน
 - ค. ด้อยติวิด ปะการัง กิโลเมตร
 - ง. จะเข้ อะลูมิเนียม คะยั้นกะยอ
๔. คำมูลข้อใดมีพยางค์ต่างจากข้ออื่น
 - ก. นิตยา
 - ข. อาจารย์
 - ค. จัตุ
 - ง. อัคนี

๕. ข้อใดมีคำมูลมากที่สุด
- ก. เห็นเด่นชัดงามสง่าน่าเลื่อมใส
 - ข. ธงขาวแดงโบกพลิ้วปลิวสะบัด
 - ค. สถาบันยิ่งใหญ่นี้คือสุรศักดิ์วิทยาคม
 - ง. แหล่งความรู้รวมความรักรวมน้ำใจ
๖. ข้อใดไม่ใช่คำมูล
- ก. สะดวก สบาย สะพาน
 - ข. ขนมน กระทะ กะทิ
 - ค. ชะลูด ชุ่ม ชโลม
 - ง. พ่อครัว พ่อบ้าน พ่อเมือง
๗. ข้อใดมีลักษณะเหมือนคำมูลคำว่า “การะเกด”
- ก. กำมะหยี่
 - ข. แปรงสีฟัน
 - ค. ร่มชูชีพ
 - ง. หนังสือพิมพ์
๘. คำที่ขีดเส้นใต้ข้อใดไม่ใช่คำมูล
- ก. งมเข็มในมหาสมุทร
 - ข. ดาเป็นลับประรด
 - ค. ค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำ
 - ง. กระดิ่งฆานไฟ
๙. “เขาสวมเสื้อขาดกระรุ่งกระริ่ง” คำที่พิมพ์ตัวเอนมีกี่พยางค์
- ก. ๕ พยางค์
 - ข. ๔ พยางค์
 - ค. ๓ พยางค์
 - ง. ๒ พยางค์
๑๐. คำมูลแบ่งออกเป็นกี่ชนิด
- ก. ๕ ชนิด
 - ข. ๔ ชนิด
 - ค. ๓ ชนิด
 - ง. ๒ ชนิด

๑๑. ข้อใดมีคำมูล ๓ พยางค์ทุกคำ

- ก. ไผท ไวโอลิน
- ข. ซากุระ สตรอเบอร์รี่
- ค. ไมโครเวฟ ไฮโดรเจน
- ง. มะงุมมะงาหรา มะเดही

๑๒. “บทกวีนี้เป็นบทประพันธ์ของกวีร่วมสมัยซึ่งมีวิธีการนำเสนอแปลกไปจากบทกวีสดุดีอื่นๆของไทย” จากข้อความนี้มีคำมูลหลายพยางค์กี่คำ (ไม่นับคำซ้ำ)

- ก. ๔ คำ
- ข. ๕ คำ
- ค. ๖ คำ
- ง. ๗ คำ

๑๓. คำในข้อใดเป็นคำมูลทุกคำ

- ก. ปิ่นโต คำน่า วารี
- ข. ญี่ปุ่น ลงกา ปรารภ
- ค. ยี่เข่ง ลงเอย โอฬาร
- ง. เบบาง ปราศรัย อินทรีย์

๑๔. คำในข้อใดไม่ใช่คำมูลทั้ง ๒ คำ

- ก. หนังสือ ไฟฟ้า
- ข. นารี สระระแห่น
- ค. แม่พิมพ์ พจนานุกรม
- ง. แดงโม น้อยหน้า

๑๕. ข้อใดเป็นคำมูลที่เป็นคำไทยแท้ทุกคำ

- ก. มะพร้าว ตะขบ ตะปู
- ข. กุยเฮง ชินแส เอี่ยมจิ้น
- ค. บุหรง บุหลิน สะดาหมัน
- ง. นัลดดา จรียา สัมพันธ์

บัตรเฉลย

แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน-หลังเรียน

ชุดการสอนฝึกทักษะคิดวิเคราะห์ชุดที่ ๑ เรื่อง คำมูล

๑. กิ

๒. ป

๓. ง

๔. ป

๕. ป

๖. ง

๗. กิ

๘. กิ

๙. ป

๑๐. ง

๑๑. กิ

๑๒. ป

๑๓. ป

๑๔. กิ

๑๕. กิ

หนังสืออ้างอิง

จงชัย เจนหัตถการกิจ. (2549). ภาษาไทยใช้ *NET*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง.

ชเนศ เวศร์ภาดา. (2550). ตัวไทย *O-NET A-NET* เล่ม 1 หลักและการใช้ภาษา. กรุงเทพฯ: คำไทย.

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.). (2546). หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.

คำมูล. (2552). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://natade.net/thai/bb1.pdf>. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2552

ตัวอย่างผลงานนักเรียน

เผยแพร่บนเว็บไซต์
www.kroobannok.com